

Dr Urszula Widelka

Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży

ORCID: 0000-0002-4273-936X

e-mail: uwidelka@pwsip.edu.pl

Mgr Marta Marzena Sosnowska

Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży

ORCID: 0000-0001-6565-1152

e-mail: msosnowska@pwsip.edu.pl

Natalia Ostrowska

Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży

Studenckie Koło Naukowe Młodych Przedsiębiorców „Cash Flow”

e-mail: nataliachelstowska1@gmail.com

Sytuacja osób młodych na lokalnym rynku pracy w percepcji studentów

The situation of young people on the local labour market
as perceived by students

Streszczenie

Celem artykułu jest ukazanie percepcji lokalnego rynku pracy z perspektywy osób młodych oraz przedstawienie aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy w powiecie łomżyńskim. W procesie wnioskowania posłużono się wynikami badań jakościowych przeprowadzonych wśród studentów z powiatu łomżyńskiego, a jako technikę badawczą wybrano analizę treści. Jak pokazują wyniki badań, konotacje osób młodych związane z postrzeganiem lokalnego rynku pracy sprowadzają się do opisu czynników subiektywnych oraz obiektywnych wpływających na przyczyny, skalę i zasięg badanego zjawiska.

Słowa kluczowe

lokalny rynek pracy, sytuacja osób młodych, analiza treści

Abstract

The main goal of this study is to show the perception of the local labor market from the perspective of young people and to present the current situation on the local labor market in the Łomża district. In the inference process, the results of qualitative research conducted among students from the Łomża powiat were used, and content analysis was chosen as the research technique. As the research results show, the connotations of young people related to the perception of the local labor market boil down to the description of subjective and objective factors influencing the causes, scale and scope of the phenomenon.

Keywords

local labour market, the situation of young people, content analysis

JEL: J2, J4, J6

Wstęp

Problematyka osób młodych na rynku pracy jest częstym przedmiotem naukowej eksploracji (m.in.

Miniztseva i in., 2017; Chung i in., 2012, Eichhorst i in., 2014; Łopatka, 2016). Ocena sytuacji na określonym rynku pracy (w ujęciu terytorialnym, sektorowym) jest najczęściej dokonywana z uwzględ-

nieniem przesłanek obiektywnych — za pomocą danych charakteryzujących określony rynek. Jednak dla pełniejszej oceny ważne jest również uwzględnienie podejścia subiektywnego (por. Różnowski i in., 2007), pozwalającego uchwycić punkt widzenia uczestników danego rynku. Głównym celem niniejszego artykułu jest ukazanie percepcji lokalnego rynku pracy z perspektywy osób młodych. Jedną z zauważalnych właściwości przemian gospodarczych jest wzrost znaczenia dużych ośrodków regionalnych z jednoczesnym deprecjonowaniem roli ośrodków lokalnych (Ginetr, 2014; Buchwald i Ginter, 2014; Rostropowicz-Miśko, 2013), stąd też w procesie badawczym skoncentrowano się na rynku pracy w powiecie łomżyńskim. W procesie wnioskowania posłużono się wynikami badań jakościowych przeprowadzonych wśród studentów z powiatu łomżyńskiego¹. Dodatkowym celem artykułu jest przedstawienie aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy w powiecie łomżyńskim.

Osoby młode na rynku pracy w powiecie łomżyńskim — analiza desk research

Analiza sytuacji osób młodych na rynku pracy jednoznacznie wskazuje na utrzymujący się trend niekorzystnej relacji bezrobotnych młodych osób do aktywnych zawodowo. W województwie podlaskim, podobnie jak w całej Polsce oraz Unii Euro-

i znacznie przewyższyła poziom ogólnej stopy bezrobocia w regionie i kraju — 3,0%. Dodatkowo negatywnym zjawiskiem w zakresie procesów demograficznych zachodzących na łomżyńskim rynku pracy jest sukcesywny ubytek młodych mieszkańców powiatu.

W powiecie łomżyńskim co piąta osoba jest w wieku 15–29 lat (10 361 osób), czyli o 2,8 p. proc. więcej niż w skali województwa podlaskiego. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w przedziale wiekowym 25–29 lat, tj. 7,9%. Dominująca płeć to mężczyźni, ich udział wyniósł 52,9% (BDL, GUS, 2021). Według prognoz w 2030 r. w porównaniu do 2019 r. ubędzie około 2,0 tys. osób młodych w wieku od 15 do 29 lat, w kolejnym dziesięcioleciu około 2,7 tys., a w 2050 r. około 3,7 tys. osób. Wśród przyczyn spadku liczby ludności w powiecie łomżyńskim w perspektywie kolejnych dekad należy wymienić ujemny przyrost naturalny na 1000 ludności, wynoszący minus 2,0 w 2019 r., tj. o jeden więcej niż w woj. podlaskim i o 1,1 więcej niż w skali kraju (BDL, GUS, 2021). W końcu grudnia 2020 roku stopa bezrobocia na obszarze działania Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży wyniosła 7,1%, a więc o 0,7 p. proc. mniej niż w skali regionu. Osoby do 30. roku życia stanowiły 29,6% ogółu zarejestrowanych (947 osób, z tego 61,0% to kobiety). Udział młodych bezrobotnych wśród ogółu bezrobotnych był więc znaczny. Co siódma zarejestrowana osoba była w wieku od 18 do 24 lat, a co trzecia miała 25–34 lata. Dla porównania, kolejna grupa była już mniej liczna, prawie co piąta osoba w wieku od 35 do 44 lat znajdowała się w statystykach bezrobocia (tablica 1).

Tablica 1. Bezrobotne osoby młode zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży według pięcioletnich grup wiekowych, stan na 31 XII 2020 r.

Grupa wiekowa	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych ogółem, w %
18–24	435	13,6
25–34	970	30,3
35–44	696	21,7
Ogółem bezrobotni	3204	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

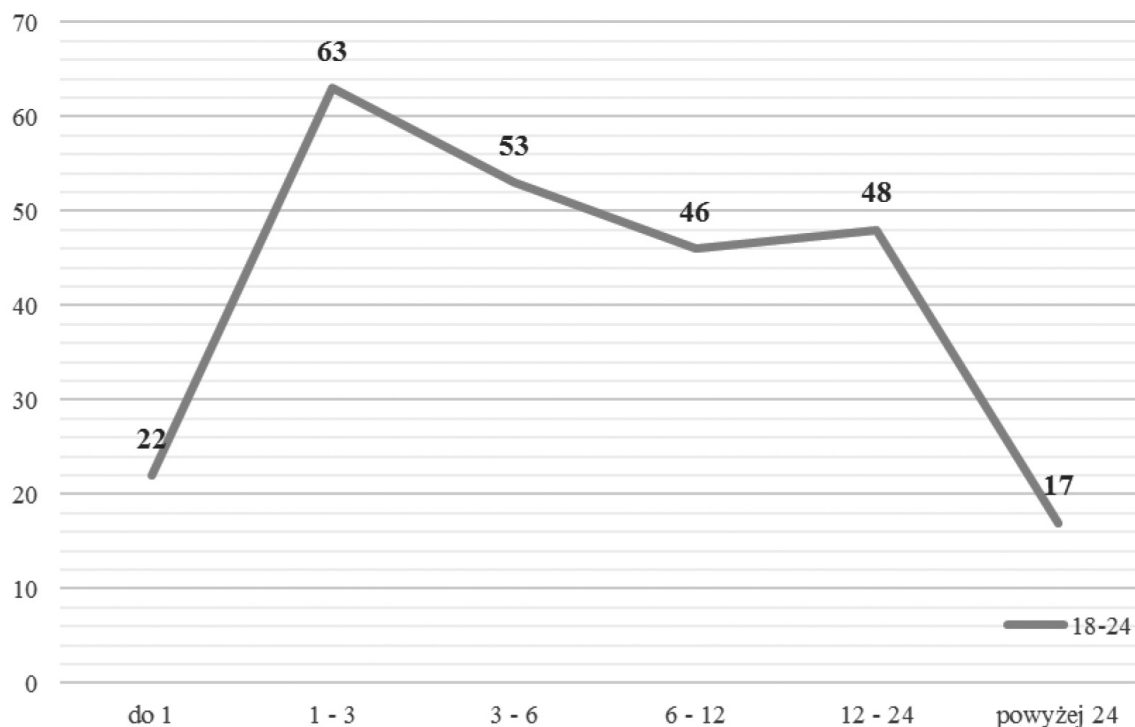
pejskiej, młode osoby znajdują się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy. Spośród 105 tys. osób młodych w wieku 15–24 lata 73 tys. jest biernych zawodowo (69,5%) (Aktywność ekonomiczna, GUS, 2020), głównie ze względu na pobieranie nauki. W IV kwartale 2020 roku stopa bezrobocia w grupie wiekowej 15–24 lata wyniosła 14,3%

Najliczniejszą grupą osób w wieku od 18 do 24 lat są młodzi pozostający na bezrobociu przez krótki okres, tj. od 1 do 3 miesięcy (63 osoby, 14,5% osób w tej grupie wiekowej) oraz od 3 do 6 miesięcy (53 osoby, 12,2%). Pozytywnym zjawiskiem jest niewielki udział osób pozostających w statystykach bezrobocia powyżej 24 miesięcy

(3,9%), co w dużej mierze oznacza przesunięcie tego zasobu pracy w kierunku zasilenia zasobu pracujących (rysunek 1).

— do 1 roku, a 34,4% zarejestrowanych młodych osób bezrobotnych miało staż pracy od 1 roku do 5 lat.

Rysunek 1. Bezrobotne osoby młode (w wieku 18–24 lata) zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży według czasu pozostawania bez pracy, wg stanu na 31 XII 2020 r., N = 435

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

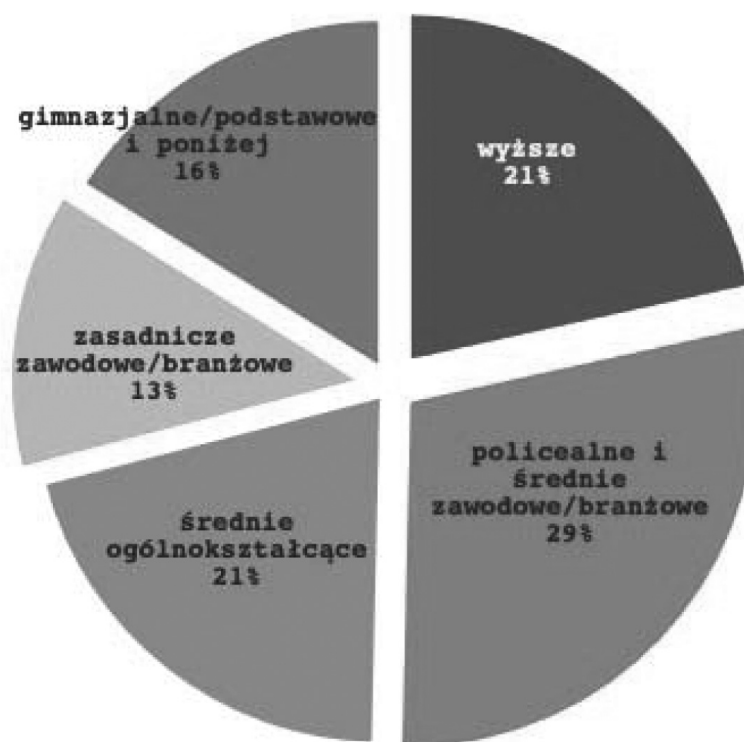
Obecna już od kilkunastu lat deprecjacja wykształcenia wyższego przekłada się również na znaczny udział wśród bezrobotnych osób młodych z wykształceniem wyższym oraz policealnym i średnim zawodowym/branżowym wśród kohorty w wieku 18–24 lata. Co druga zarejestrowana osoba w podanym przedziale wiekowym legitymowała się wskazanym poziomem wykształcenia. 16,0% osób młodych posiadało najniższy poziom wykształcenia, tj. wykształcenie gimnazjalne/podstawowe i poniżej, 13,0% legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym, a 21,0% — średnim ogólnokształcącym (rysunek 2).

Powszechnie wiadomo, że szansę na uzyskanie pracy mają osoby z doświadczeniem zawodowym, odpowiednimi kwalifikacjami i kompetencjami, a przede wszystkim chętne do jej podjęcia. Niekorzystną sytuację na łomżyńskim rynku pracy posiada blisko co czwarta zarejestrowana młoda osoba, ponieważ nie ma żadnego stażu pracy. Prawie co trzeci bezrobotny w wieku od 18 do 24 lat zdobył dotychczas krótki staż pracy

Zgodnie z wynikami badania pn. „Barometr Zawodów” w 2021 r. deficyt lokalnych zasobów pracy obejmuje liczne grupy zawodowe i dotyczy 38 profesji. Występuje w branży ochrony zdrowia i usług pokrewnych, budownictwa, przemysłu, transportu, logistyki i gospodarki magazynowej, e-handlu, szkolnictwa zawodowego i kształcenia specjalnego, usług profesjonalnych w zakresie PR, reklamy, marketingu i sprzedaży, księgowości i finansów, a także obrony narodowej. W większości wymienionych przypadków poszukiwane są osoby doświadczone, z posiadanym stażem pracy, osoby wykwalifikowane i chętne do podjęcia pracy na danym stanowisku (Barometr Zawodów, WUP w Białymstoku, 2020). Takich atrybutów brakuje dostępnym zarejestrowanym zasobom pracy, w tym w szczególności osobom młodym.

Oceniając sytuację młodych osób na łomżyńskim rynku pracy należy zwrócić uwagę na wysoki udział długotrwale bezrobotnych wśród osób do 30. roku życia. W grudniu 2020 r. zanotowano wzrost tej grupy bezrobotnych względem analo-

Rysunek 2. Bezrobotne osoby młode (w wieku 18–24 lata) zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży według wykształcenia, wg stanu na 31 XII 2020 r., N = 435

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

gicznego okresu roku poprzedniego o 3,3 p. proc. (do poziomu 38,1%). Warto zaznaczyć, że w porównaniu do grudnia 2019 r. wzrosła liczba młodych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Z kolei osoby z niepełnosprawnością w grudniu 2020 r. stanowiły 2,0% ogółu zarejestrowanych młodych osób, tj. o 0,5 p. proc. mniej niż przed rokiem (tablica 2).

Spośród młodych bezrobotnych 28,4% posiada co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia, tj. o 3,7 p. proc. mniej niż przed rokiem. W najbardziej niekorzystnej sytuacji pozostają kobiety. 1/4 młodych matek sprawuje opiekę nad dzieckiem do 6. roku życia. Długookresowe utrzymywanie się wysokich wskaźników zmiennych bezpośrednio wpływających na zagrożenie wykluczeniem społecznym

Tablica 2. Wybrane kategorie bezrobotnych osób w wieku do 30. roku życia zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży, wg stanu na 31 XII w latach 2019–2020 r.

Wybrane kategorie	XII 2019	XII 2020	Różnica r/r, p. proc.
długotrwale bezrobotni	34,8%	38,1%	+3,3
korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	0,0%	0,4%	+0,4
posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia	32,1%	28,4%	-3,7
osoby z niepełnosprawnością	2,5%	2,0%	-0,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

osób młodych, tj. długotrwałe bezrobocie, niepełnosprawność, sprawowanie opieki nad osobą zależną, korzystanie ze świadczeń instytucji pomocy społecznej czy też bierność zawodowa i edukacyjna, negatywnie wpływa na perspektywy rozwoju osób młodych na rynku pracy.

Osoby młode do 30. roku życia są specyficzną grupą osób bezrobotnych. Ustawodawca określa tę kohortę jako osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, do których stosuje się dedykowane instrumenty rynku pracy mające na celu aktywizację tych osób. Poza standardowymi instrumentami, jak staże czy prace interwencyjne, w ramach kolejnych nowelizacji ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1409 ze zm.) wprowadzono nowe instrumenty. Należą do nich: bon szkoleniowy, bon stażowy, bon zatrudnieniowy, bon na zasiedlenie czy też refundacja składek na ubezpieczenie społeczne skierowana do pracodawców

W 2019 r. wśród uczestników form wsparcia organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Łomży dominowały osoby młode (do 30. roku życia), które:

- ukończyły szkolenie (64,3% uczestników ogółem, tj. o 27,2 p. proc. więcej niż przed rokiem), a efektywność zatrudnieniowa wyniosła 100,0%,
- ukończyły staż (62,6% uczestników ogółem, tj. o 5,3 p. proc. więcej niż przed rokiem), a efektywność zatrudnieniowa wyniosła 86,6%,
- prowadziły działalność gospodarczą 3 miesiące po zakończeniu umowy (53,3% uczestników ogółem, tj. o 2,8 p. proc. więcej niż przed rokiem),
- otrzymały bon na zasiedlenie (79 młodych bezrobotnych skorzystało z tej formy, 100,0% uczestników ogółem, tj. o 16 osób więcej niż przed rokiem), a efektywność zatrudnieniowa wyniosła 97,5%,
- ukończyły roboty publiczne (36,1% uczestników ogółem, tj. o 6,1 p. proc. więcej niż przed rokiem), a efektywność zatrudnieniowa wyniosła 97,7%,
- ukończyły prace interwencyjne (35,0% uczestników ogółem, tj. o 5,9 p. proc. więcej niż przed rokiem), a efektywność zatrudnieniowa wyniosła 93,8%,
- ukończyły prace społecznie użyteczne (7,8% uczestników ogółem, tj. o 6,3 p. proc. mniej niż przed rokiem), a efektywność zatrudnieniowa wyniosła 14,3%,
- zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (31,9% uczestników ogółem, tj. o 6,2 p. proc. więcej niż przed rokiem) (Załącznik nr 6 do sprawozdania MRPiPS, 2019; 2020).

Należy zauważyć, że dzięki środkom pochodzącym z Funduszu Pracy osoby młode do 30. roku życia mogą skutecznie wejść na rynek pracy. W odniesieniu do łomżyńskiego rynku pracy wśród najpopularniejszych i osiągających najwyższe wskaźniki efektywności zatrudnieniowej należy wymienić staże, prace interwencyjne oraz bony na zasiedlenie.

Metodyka badań

Celem badań było poznanie percepcji lokalnego (łomżyńskiego) rynku pracy z perspektywy osób młodych. W realizacji celu badawczego posłużono się metodą badań jakościowych, a jako technikę badawczą wybrano analizę treści. Dobór metodyki był zamierzony — chodziło bowiem o uchwycenie subiektywnego wyobrażenia o lokalnym runku pracy, właściwego dla osób młodych. Badania przeprowadzono wśród studentów z terenu powiatu łomżyńskiego. Analiza treści jako technika badawcza służy obiektywnemu, systematycznemu i ilościowemu opisowi jawnej zawartości komunikatów. Za jej podstawowe elementy uznaje się: obiektywizm, systematyczny i ilościowy charakter pomiaru/opisu oraz analizę (Szczepaniak, 2012; Michalilesu, 2019). Opracowania odnoszące się do analizy treści jako techniki badawczej wskazują na jej walory interpretacyjne oraz możliwość uchwycenia danych w wielu kontekstach, co sprzyja pogłębionemu wnioskowaniu (Krippendorff, 2018). Innym walorem analizy treści jest to, że zebrany materiał można prezentować również w sposób ilościowy, a analizowane treści mogą być poddawane kwantyfikacji (Glińska-Neweś i Escher, 2018). Do poznania percepcji lokalnego rynku pracy z perspektywy osób młodych wykorzystano analizę treści esejów napisanych przez studentów. Esej pozwala na analizowanie osobistych doświadczeń respondenta, a tego typu retrospekcja może być źródłem wiedzy oraz służyć generowaniu hipotez (Glińska i Krot, 2011). Analizie poddanych zostało 86 esejów, a wnioski zobrazowano w formie chmury słów. Taka forma prezentacji wyników badań ma swoje ograniczenia i jest raczej kategoryzowana jako dodatkowa forma prezentacji zagadnienia (Smółka-Dolecka, 2016). Jednak z drugiej strony graficzne metody prezentacji wyników badań posiadają walory porządkujące, czynią formułowane wnioski bardziej przejrzystymi oraz wspomagają proces interpretacji (Ramio, 2011).

Badania przeprowadzone wśród studentów z powiatu łomżyńskiego przebiegały z uwzględnieniem następującej procedury badawczej (zob. rysunek 3):

1. Zapoznanie studentów z celem badań oraz potencjalnymi sposobami ich upowszechnienia.
2. Przedstawienie studentom zasad pisania eseju, właściwych dla podejmowanych badań.
3. Pisanie pierwszej części eseju dotyczącego aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy.
4. Pisanie drugiej części eseju dotyczącego zmian na lokalnym rynku pracy, które zdaniem studentów mogą zajść po zakończeniu przez nich studiów.
5. Analiza esejów pod kątem najczęściej pojawiających się treści oraz dokonanie ich kategoryzacji.
6. Naniesienie na chmurę słów najczęściej pojawiających się w analizowanych treściach określić właściwych dla sytuacji na lokalnym rynku pracy.
7. Interpretacja wyników badań oraz wnioskowanie.

Realizowali je wybrani nauczyciele akademicy z użyciem platformy Moodle wśród 86 studentów kierunku zarządzanie Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży w okresie 1–10 grudnia 2020 roku. Studenci (będący jednocześnie mieszkańcami powiatu łomżyńskiego) pisali esej składający się z dwóch części. Najpierw zostali poproszeni o pisemne odniesienie się do problemu sformułowanego w następujący sposób: *Jak aktualnie oceniasz swoje szanse na lokalnym rynku pracy? Jakie są Twoje główne obawy w związku z wejściem na ten rynek? Czy jest on atrakcyjny dla młodych ludzi? Wskaz czynniki, jakie kształtują Twoją*

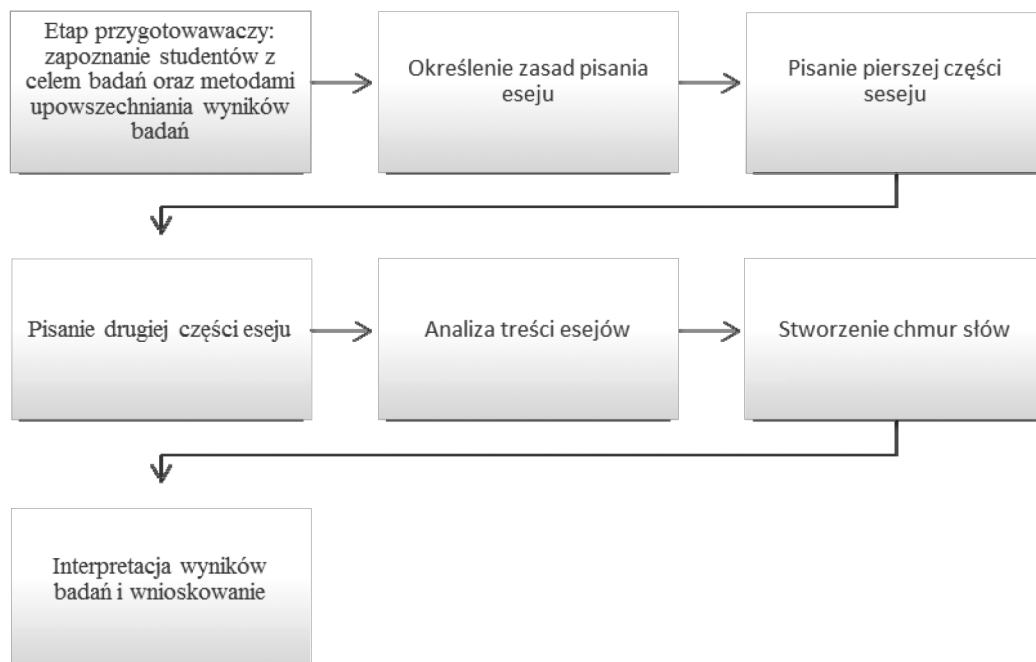
opinię? Po napisaniu pierwszej części studenci przeszli do części drugiej odnoszącej się do przyszłości: *A teraz wyobraź sobie, że kończysz studia. Mija 3 lub 5 lat. Jakie zmiany zajdą na tym rynku w porównaniu z czasem obecnym? Postaraj się uwzględnić w odpowiedzi następujące zagadnienia: znaczenie nowych technologii, pojawienie się nowych zawodów/kwalifikacji/umiejętności (jakich?), preferowane formy zatrudnienia, czy spełnienie potrzeby przedsiębiorców (w jakim stopniu spełnienie?).*

Dla przejrzystości procesu badawczego przyjęto następujące zasady:

1. Ograniczony czas trwania badań — pisanie każdej z części eseju (dotyczącej aktualnej i przyszłej sytuacji na lokalnym rynku pracy) trwało 30 minut, a opracowania nie mogły przekraczać 2500 znaków.
2. Etapowość badań — najpierw studenci odnieśli się do opisu aktualnej sytuacji na rynku pracy, w drugiej kolejności do oceny sytuacji na rynku pracy po zakończeniu studiów. Pisząc część pierwszą eseju studenci nie wiedzieli jaki temat będzie przez nich podejmowany w drugiej części.

Wyznaczenie dwóch części eseju było celowe, pozwoliło na bardziej wyrazistą ekspozycję subiektywnej oceny sytuacji na lokalnym rynku pracy przez osoby młode oraz ukierunkowania się na przyszłość.

Rysunek 3. Procedura badawcza

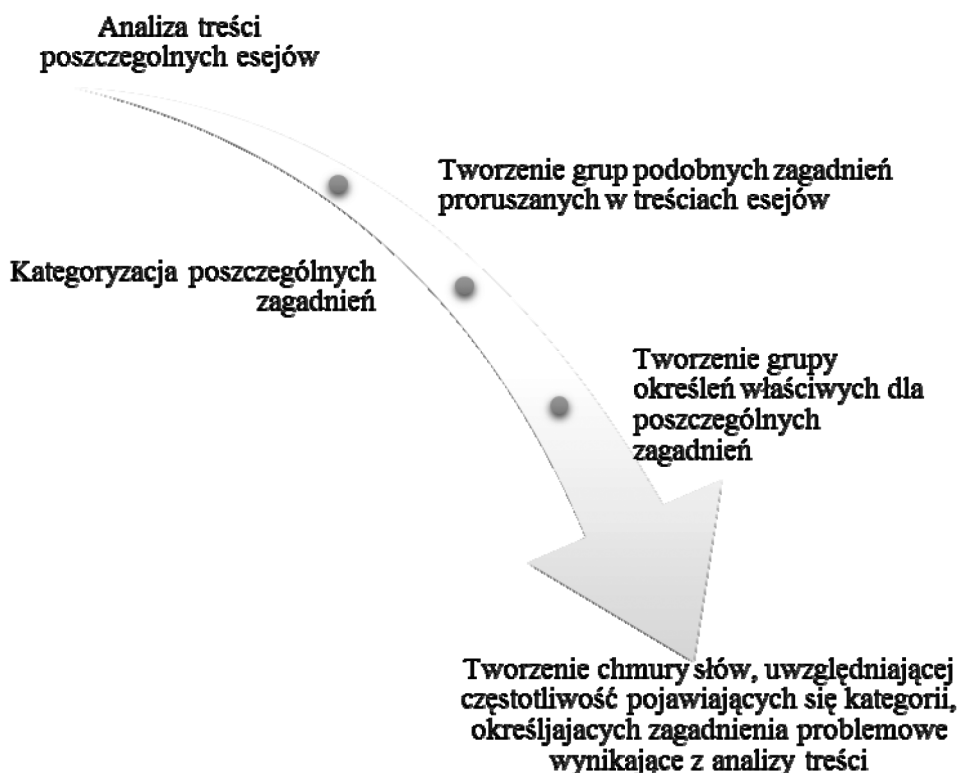
Źródło: opracowanie własne.

Analiza wyników badań

Analiza wyników badań przebiegała etapowo (rysunek 4). W pierwszej kolejności poddano eseje analizie pod kątem najczęściej przejawiających się w nich wspólnych treści, dokonując jednocześnie ich kategoryzacji z uwzględnieniem powtarzających się określeń (w postaci pojedynczych słów, krótkich fraz).

pecję lokalnego rynku pracy wśród studentów, chociaż niektórzy z uczestników badania dostrzegali szansę zatrudnienia w lokalnym biznesie. Łomżyński rynek pracy jest zdaniem studentów raczej nieatrakcyjny. Podjęcie pracy przez młode osoby jest ograniczone głównie przez brak doświadczenia, a tym samym wysokie wymagania pracodawców. Studenci wyraźnie wskazują zmiany, jakich należy się spodziewać za kilka lat. Po-

Rysunek 4. Sposób analizy wyników badań

Źródło: opracowanie własne.

Następnie naniesiono na chmurę słów najczęściej pojawiające się w analizowanych treściach określenia wskazane przez studentów, a właściwe dla sytuacji na lokalnym rynku pracy. Przykłady sposobu analizowanych treści są zawarte w tabelicy 3.

Finalnie, dokonując analizy treści, powstały dwie chmury słów odzwierciedlające percepcję studentów na temat lokalnego rynku pracy: pierwsza odnosząca się do obecnej sytuacji (patrz rysunek 5) i druga odnosząca się do przyszłości (rysunek 6). Analiza wyników badań wskazuje, że zauważalne są różnice w postrzeganiu sytuacji na łomżyńskim rynku pracy. Analiza treści z pierwszej części esejów ukazuje raczej negatywną pery-

strzegają siebie w zupełnie innym miejscu. Zwracają uwagę, że zmiany, jakie będą dokonywały się na rynku pracy, nie mają aspektu lokalnego, a bardziej ogólny charakter. Podkreślają rangę nowoczesnych technologii, szybkiego przystosowywania się do zmian w otoczeniu oraz doskonalenia swoich kompetencji i umiejętności.

Wnioski z badań

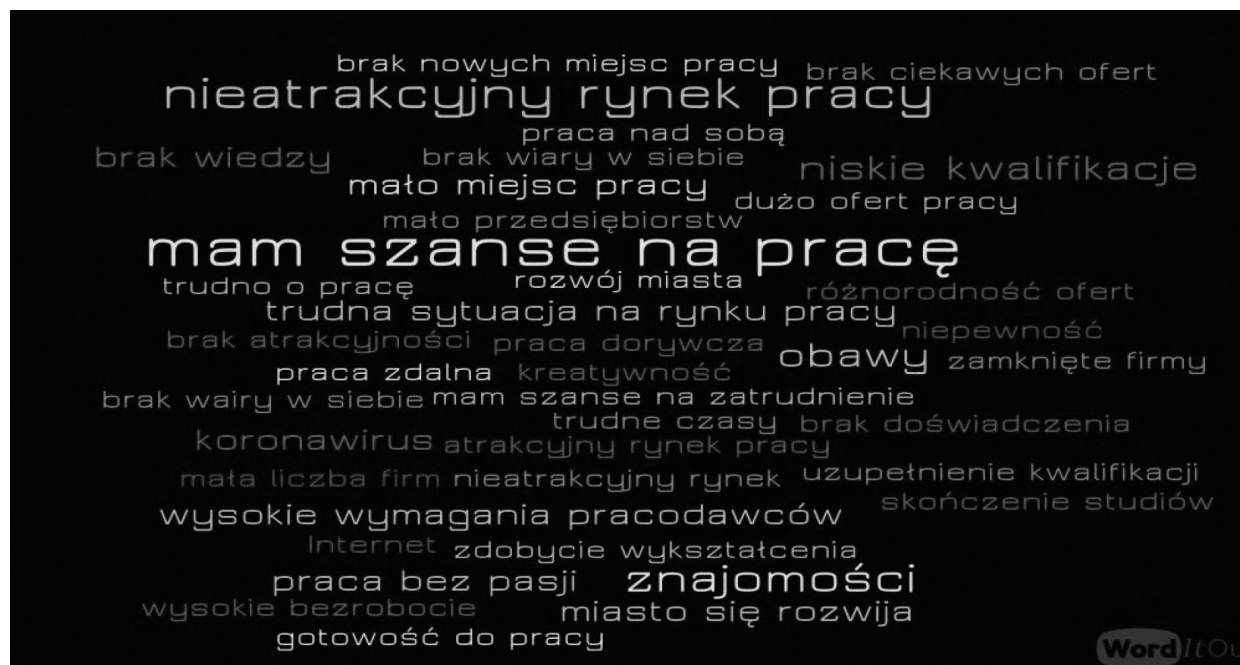
Konotacje osób młodych związane z postrzeganiem lokalnego rynku pracy sprowadzają się do opisu czynników subiektywnych oraz obiektywnych

Tablica 3. Przykładowe kategorie słowne wynikające z analizy treści esejów

Przykładowe kategorie słowne przypisane określonym treściom	Przykładowe treści z esejów opisujące dane kategorie
Nieatrakcyjny rynek pracy	• W okolicy jest mało firm, a pracodawcy wolą zatrudnić osoby z większym doświadczeniem. • Na chwilę obecną głównie przez wirus COVID-19 rynek pracy nie jest atrakcyjny dla młodych ludzi. • Obecna sytuacja kraju nie daje dużych możliwości, więc moje szanse na lokalnym rynku pracy byłyby raczej słabe i częściowo niemożliwe, ponieważ jest wiele utrudnień. • Na rynku jest wiele atrakcyjnych ofert pracy, jednak wiele z nich wymaga sporego doświadczenia, wielu lat pracy, co nie jest atrakcyjne dla młodych ludzi.
Wysokie wymagania pracodawców	• Najważniejsze jest doświadczenie, a nie szkoła, dlatego młodzi ludzie mają niskie szanse na robienie tego, co sprawia im radość. • Moimi głównymi obawami są wysokie bezrobocie oraz to, że staże i praktyki nie zawsze przygotowują do wejścia na rynek, wysokie wymagania pracodawców, a także mała liczba miejsc pracy na rynku lokalnym.
Mało miejsc pracy	• Moją opinię kształtuje obserwacja moich starszych znajomych, którzy mają problem ze znalezieniem jakiegokolwiek pracy, nie mówiąc już o pracy związanej z kierunkiem studiów jakie skończyli.
Mam szansę na podjęcie pracy	• Na szczęście po skończeniu mojego kierunku jest bardzo dużo ofert pracy w okolicy. Mam nadzieję, że jakieś przedsiębiorstwo doceni moje umiejętności i da mi szansę zdobycia doświadczenia, staram się patrzeć pozytywnie w przyszłość. • Na lokalnym rynku pracy swoje szanse określam dosyć pozytywnie. Studenci mogą liczyć na różnego rodzaju pracę póki co w sklepie, czy innej małej firmie. • Moje szanse określam na średnie, aczkolwiek może nawet wyżej niż średnie ze względu na wykształcenie techniczne jakie już posiadam.
Brak wiary w siebie	• Myślę, że moje szanse na lokalnym rynku pracy są niewielkie, a nawet znikome, ponieważ obecnie nie posiadam żadnego doświadczenia, a jak wiadomo pracodawca szuka osób doświadczonych.
Obawy	• Główne obawy, które mam w związku z wejściem na rynek pracy, to fakt, że wiedza, którą posiadam, będzie niewystarczająca dla przyszłego pracodawcy. • Pracodawcy wolą przyjąć człowieka, który ma kilkuletnie doświadczenie, niż młodą osobę po studiach. • Moimi największymi obawami odnośnie do wejścia na rynek są obawy przed tym, że nie poradzę sobie, nie odnajdę się.
Nowe technologie	• Technologia ciągle się rozwija, więc na pewno będzie trzeba się cały czas doszkalać. • Moim zdaniem za 3 lub 5 lat na rynku w moim regionie zajdą duże zmiany o charakterze technologicznym.
Rozwój	• Na pewno gospodarka w kraju się rozwinie, co spowoduje więcej inwestycji, powstanie nowych miejsc pracy. • Przedsiębiorcy coraz bardziej dostosowują się do wymagań rynku. • Na rynku pracy po tych kilku latach na pewno zajdą duże zmiany i myślę, że raczej pozytywne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy treści esejów.

Rysunek 5. Chmura słów prezentująca dominujące słowa/frazy w zakresie oceny aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy przez osoby młode

Źródło: opracowanie własne na podstawie esejów przygotowanych przez osoby młode w grupie studentów.

Rysunek 6. Chmura słów prezentująca dominujące słowa w zakresie oceny przyszłej sytuacji na lokalnym rynku pracy przez osoby młode

Źródło: opracowanie własne na podstawie esejów przygotowanych przez osoby młode w grupie studentów.

wpływających na przyczyny, skalę i zasięg zjawiska. Szanse na podjęcie pracy są oceniane przez pryzmat dostępności miejsc pracy (np. „brak miejsc pracy”, „brak ciekawych ofert”, „zamknięte firmy”, „trudno o pracę”, „brak nowych miejsc pracy”, „praca dorywcza”, „praca zdalna”), posiadany kapitał społeczny, kwalifikacje i kompetencje zasobów pracy (np. „znajomości”, „ukończenie studiów”, „gotowość do pracy”, „brak wiedzy”, „brak wiary w siebie”, „kreatywność”, „niskie kwalifikacje”, „uzupełnienie kwalifikacji”).

Wśród czynników zewnętrznych warunkujących ocenę osób młodych dotyczących ich szans na podjęcie zatrudnienia „aktualnie” należy wymienić poglądy na ogólną sytuację gospodarczą na lokalnym rynku pracy. Przede wszystkim, zdaniem respondentów, bieżąca sytuacja epidemiologiczna związana z COVID-19, „wysokie bezrobocie”, „mała liczba przedsiębiorstw” i „nieatrakcyjny rynek pracy” negatywnie wpływają na decyzje osób młodych o podjęciu pracy na lokalnym rynku pracy. Młodzi są zdemotywowani do podjęcia zatrudnienia, mają obawy o swoją przyszłość i dalszy rozwój. W rozwoju technologii widzą zarówno możliwości, jak i ograniczenia. W szczególności wysokie ryzyko nienadążania za postępem technologicznym.

Część młodych pozytywnie ocenia swoje możliwości, twierdząc, że dzięki pracy nad sobą, ukończeniu studiów i uzupełnieniu kwalifikacji, przy jednoczesnej dostępności różnorodnych ofert pracy, istnieją dobre warunki do podjęcia pracy na łomżyńskim rynku pracy.

Perspektywa średniookresowa, tj. za 3 lub 5 lat, a więc w momencie ukończenia danego cyklu

kształcenia, zmienia konotacje badanych młodych osób związane z wejściem na rynek pracy. Przede wszystkim moment przejścia z edukacji do zatrudnienia jest postrzegany przez pryzmat wyzwań, w przeciwieństwie do oceny sytuacji obecnej, gdzie identyfikowane są liczne problemy. Najwięcej skojarzeń było skoncentrowanych na zmianach technologicznych, w tym nowych technologiach cyfrowych, robotyzacji, informatyzacji, sztucznej inteligencji oraz rozwoju nowych zawodów i kierunków kształcenia związanych z tymi zjawiskami (youtuber, blogger, influencer itp.). Młodzi mają poczucie nieuchronnych zmian w gospodarce. Zdają sobie sprawę z konieczności dostosowania swoich kwalifikacji i kompetencji do nowych oczekiwań pracodawców. Zwracają uwagę na pożądane cechy osobowe, jak wszechstronność, kreatywność, life long learning, umiejętność pracy w zespole i inne zdolności komunikacyjne, znajomość języków obcych, a także konieczność zdobycia doświadczenia zawodowego. Myśląc o stanowisku pracy, młodzi planują rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub podjęcie pracy w branży dającej możliwość rozwoju. Często wymieniane są plany podjęcia pracy w korporacjach, w start-up'ach, w obszarze odnawialnych źródeł energii czy w firmach logistycznych (ze względu na profil kształcenia). Wśród najczęściej wymienianych form zatrudnienia znalazła się umowa o pracę, a w odniesieniu do czasu pracy — formy zdalne, w tym praca hybrydowa. Co interesujące, w aspekcie praktycznym młodzi wyrażają duży szacunek dla nauki jako dziedziny życia warunkującej zarówno ich indywidualny progres, jak i źródło lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Przypisy/Notes

¹ Badania zostały zainicjowane i przeprowadzone w ramach działalności Studenckiego Koła Naukowego Młodych Przedsiębiorców „Cash Flow” Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży na potrzeby międzynarodowego seminarium naukowego „Sytuacja osób młodych na rynku pracy — stan obecny i perspektywy”, organizowanego przez Komitet Nauk o Pracy, Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk. Seminarium odbyło się w styczniu 2021 r.

Bibliografia/References

- Barometr Zawodów 2020. Bank Danych Lokalnych GUS. Białystok: WUP w Białymstoku.
- Barometr zawodów 2021. Raport podsumowujący badanie w woj. podlaskim (2020). WUP Kraków. Opracowanie WUP w Białymstoku.
- Buchwald, T. i Ginter, M. (2014). Analiza lokalnego rynku pracy powiatu Jarocińskiego. *Optimum. Studia Ekonomiczne*, (2).
- Chung, H., Bekker, S. i Houwing, H. (2012). Young people and the post-recession labour market in the context of Europe 2020. *Transfer: European Review of Labour and Research*, 18(3).
- Eichhorst, W., Boeri, T., Coen, A. D., Galasso, V., Kendzia, M. i Steiber, N. (2014). How to combine the entry of young people in the labour market with the retention of older workers? *IZA Journal of European Labor Studies*, 3(19).
- Ginter, M. (2014). Lokalny rynek pracy w Polsce. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*, (101).
- Glińska-Neweś, A. i Escher, I. (2018). Analiza treści w badaniach zjawisk społecznych w organizacji. Zastosowanie programu IRAMUTEQ //Content analysis in the research of social phenomena in the organisation. Application of IRAMUTEQ software. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 6(3), 73–94.
- GUS. (2020). *Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podlaskim w III kwartale 2020 r.* Warszawa: GUS.
- Krippendorff, K. (2018). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Fourth Edition. SAGE.
- Krot, K. i Glińska, E. (2011). Decyzje zakupowe klientów trzeciego wieku w świetle badań jakościowych. *Marketing i Rynek*, (2).
- Łopatka, A. (2016). Analiza sytuacji osób młodych na rynku pracy w Polsce w kontekście założeń strategii Europa 2020. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 417, 105–114.
- Mihailescu, M. (2019). Content analysis: a digital method. https://www.researchgate.net/publication/333756046_Content_analysis

- Mizintseva, M. F., Romanovna Sardarian, A., Aleksandrovna Petrochenko, A., Aleksandrovna Chavykina, A. (2017). Problems and Trends of the Youth Labor Market and Youth Labor Mobility in the World. *Revista Espacios*, 38(54).
- Ramio, S. (2011). Using Word Clouds to Visually Present Q Methodology data and Findings. *Journal of Human Subjectivity*, 9(2), 99–111.
- Rostropowicz-Miśko, M. (2013). Sytuacja lokalnych rynków pracy województwa opolskiego w kontekście procesów migracyjnych, *Studia Ekonomiczne Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Problemy edukacji wobec rozwoju społeczno-gospodarczego*, (131) 151–160.
- White, M. D. i Marsh, E. E. (2006). Content Analysis: A Flexible Methodology. *Library Trends*, 55(1), 22–45.
- Różnowski, B., Markowski, K., Łobocki, J. i Konefał, K. (2007). *Postawy i zachowania uczestników lokalnego rynku pracy. Wyniki badań terenowych w wybranych powiatach województwa lubelskiego*. Lublin: Instytut Rynku Pracy — Fundacja Nowy Staw.
- Smółka-Dolecka, A. (2016). Chmura słów jako nowoczesna metoda prezentacji danych. *Marketing i Rynek*, (1), 18–36.
- Szczepaniak, K. (2012). Zastosowanie analizy treści w badaniach artykułów prasowych — refleksje metodologiczne. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica*, (42).
- Załącznik nr 6 do sprawozdania MRPiPS — 01 za lata 2019 i 2020. Dane WUP w Białymstoku.

Dr Urszula Widelska

Pracownik Zakładu Zarządzania Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży. Autorka licznych publikacji z zakresu orientacji na klienta oraz marketingu relacyjnego.

Mgr Marta Marzena Sosnowska

Pracownik Zakładu Zarządzania Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, pracownik publicznych służb zatrudnienia oraz członek międzynarodowej sieci The European Network on Regional Labor Market Monitoring (EN RLMM).

Natalia Ostrowska

Studentka kierunku zarządzanie Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży. Przewodnicząca Studenckiego Koła Naukowego Młodych Przedsiębiorców „Cash Flow”.

Dr Urszula Widelska

PhD, employee of the Management Department of the Łomża State University of Applied Sciences. Author of numerous publications in the field of customer orientation and relationship marketing.

Mgr Marta Marzena Sosnowska

MSc, employee of the Management Department of the Łomża State University of Applied Sciences, Poland, employee of the regional public employment services and member of the international network The European Network on Regional Labor Market Monitoring (EN RLMM).

Natalia Ostrowska

Student of management course at the Łomża State University of Applied Sciences. Chairwoman of the Student Scientific Group of Young Entrepreneurs "Cash Flow".

Marketing i Rynek

www.marketingirynek.pl

JOURNAL OF MARKETING AND MARKET STUDIES

www.marketingirynek.pl

tel. 795 189 869

00-252 Warszawa

ul. Podwale 17